

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO KORUPCIJOS PREVENCIJOS
2016–2017 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ 2016–2017 METŲ PLANO
VYKDYMO 2016 M. ATASKAITA**

2017 m. vasario 7 d.

TARPINIO REZULTATO KIEKYBINIAI KRITERIJAI:					
1. PRIEMONIŲ PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮVYKDYMO SKAIČIUS;					
2. PRIEMONIŲ PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS PER JAME NUSTATYTUS TERMINUS.					
1 UŽDAVINYS					
ORGANIZUOTI IR ĮGYVENDINTI KORUPCIJOS PREVENCIJĄ RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ PARTIJŲ FINANSAVIMO SRITYSE PAGAL GALIOJANČIUS TEISĖS AKTUS					
Eil. Nr.	Priemonės	Vykdytojai	Įvykdymo laikas	Laukiami rezultatai	Vertinimo kriterijai
1.	Kreiptis į Finansų ministeriją su parengtais pasiūlymais dėl aiškesnės nepiniginių aukų apskaitos, kad būtų padaryti atitinkamų teisės aktų pakeitimai arba priimti nauji teisės aktai	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2017 m. II ketv.	Politinių kampanijų finansavimas taps skaidresnis, o jo kontrolė – efektyvesnė	Parengti pasiūlymai, parengti teisės aktų pakeitimo projektai ir pateikti Finansų ministerijai
<i>Priemonės įgyvendinimas 2016 m. nebuvo numatytas.</i>					
2.	Kreiptis į Seimą su pasiūlymais dėl politinių kampanijų finansavimo ataskaitų pateikimo terminų paankstinimo, kad būtų padaryti	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų	2017 m. II ketv.	Padidės politinių kampanijų finansavimo kontrolės efektyvumas	Parengti pasiūlymai, parengti teisės aktų pakeitimo projektai ir pateikti Seimo Valstybės

	atitinkamų teisės aktų pakeitimai	finansavimo kontrolės skyrius			valdymo ir savivaldybių komitetui
<i>Priemonės įgyvendinimas 2016 m. nebuvo numatytas.</i>					
3.	Kreiptis į Seimą su pasiūlymais dėl šiuo metu politinių partijų teikiamų finansinės atskaitomybės dokumentų, kad būtų padaryti atitinkamų teisės aktų pakeitimai	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2017 m. II ketv.	Padidės politinių partijų finansavimo kontrolės efektyvumas, be to, visuomenei bus žinoma, kokia yra atitinkamos politinės partijos finansavimo struktūra	Parengti pasiūlymai, parengti teisės aktų ir pateikti Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui
<i>Priemonės įgyvendinimas 2016 m. nebuvo numatytas.</i>					
2 UŽDAVINYS STIPRINTI VRK IR KITŲ RINKIMŲ KOMISIJŲ NARIŲ, VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR KITŲ DARBUOTOJŲ, ĮGYVENDINANČIŲ JIEMS PAVESTAS FUNKCIJAS RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO SRITYSE, ANTIKORUPCINĖS ELGSENOS PASKATAS					
4.	Organizuoti VRK narių, VRK sekretoriato valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų tęstinius (antrinius) antikorupcinius mokymus	VRK sekretoriato Rinkimų organizavimo skyrius	Kiekvienais metais	Šių asmenų papildomas (platesnis) švietimas antikorupcijos tema sutvirtins jų antikorupcinį imunitetą	Vienas asmuo dalyvaus ne trumpesniuose kaip 8 akademinėse valandų mokymuose
<i>Pastaba. VRK nariai, VRK sekretoriato valstybės tarnautojai bei kiti darbuotojai dalyvavo ir 5 punkte nurodytuose mokymuose.</i>					

2016 m. rugpjūčio 26–27 d. Nacionalinės teismų administracijos mokymo centre vyko mokymai su praktinėmis užduotimis (8 akad. val.) VRK nariams ir sekretoriato darbuotojams.

Mokymų programa:

2016 m. rugpjūčio 26 d.

10:00–10:30 VRK informacinės sistemos (toliau – IS) posistemės ir jų pagrindinės funkcijos

10:30–11:00 Portalo „Rinkėjo puslapis“ teikiamos elektroninės paslaugos rinkėjui, kandidatui ir rinkimų organizatoriui

11:20–11:50 VRK IS posistemė „RINKĖJAI (iki rinkimų dienos)“. Rinkimų dienos simuliacija (rinkėjų žymėjimo pristatymas)

11:50–12:20 VRK IS ir išankstinis balsavimas

14:00–14:30 VRK IS posistemė „Rinkimų dienos *Vedlys*“

14:30–15:00 VRK IS posistemė „Darbo užmokestis, tabeliai, sąmatos“

15:00–15:30 „*Teambuilding*“ užduotys

15:30–16:00 Diskusija ir klausimai

2016 m. rugpjūčio 27 d. (šeštadienis)

10:00–10:30 VRK IS posistemės „Finansavimas“ pagrindinės funkcijos

10:30–11:00 „Tarpasmeninė komunikacija darbo metu ir streso įveika“

11:00–11:30 Politinė reklama. Rinkėjų papirkimo draudimas

11:50–12:20 Rinkimų dienos darbai. Balsavimo patalpos parengimas

12:20–12:50 Rinkimų agitacija. Diskusijų laidų organizavimas

Vertinimas: priemonė įgyvendinta iš dalies (modifikuota) per nustatytą terminą.

5.	Kartu su STT organizuoti naujai	VRK sekretoriato	Likus ne mažiau	Šių asmenų švietimas	Vienas asmuo dalyvaus ne
----	---------------------------------	------------------	-----------------	----------------------	--------------------------

<p>paskirtų apygardų (savivaldybės) rinkimų komisijų pirmininkų įvadinčius antikorupcinius mokymus</p>	<p>Rinkimų organizavimo skyrius, STT direktoriaus įgalioti pareigūnai / darbuotojai</p>	<p>kaip 12 savaitių iki rinkimų dienos</p>	<p>antikorupcijos tema sustiprins jų antikorupcinį imunitetą ir sudarys prielaidas atsakingiau laikytis duodamo apygardos (savivaldybės) komisijos pirmininko rašytinio pasižadėjimo</p>	<p>trumpesniuose kaip 2 akademinių valandų mokymuose</p>
<p><i>Apygardų rinkimų komisijų pirmininkų mokymai (5 akad. val.), įskaitant antikorupcinį aspektą, be kita ko, papildomai įtraukiant ir prokuratūros atstovą, vyko 2016 m. liepos 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo III rūmuose, Konferencijų salėje</i></p> <p>Mokymų programa (pranešimai):</p> <p>10:00-10:20 VRK pirmininkas Zenonas Vaigauskas <i>Sveikinimo žodis. 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų naujovės</i></p> <p>10:50-11:20 STT direktoriaus pavaduotojas Romas Zienka <i>Korupcijos grėsmės rinkimų komisijų veikloje</i></p> <p>11:20-11:40 Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento prokuroras Šarūnas Astrauskas <i>Baudžiamoji atsakomybė už nusikaltimus asmenų rinkimų teisėms ir tvarkai</i></p> <p>11:40-11:50 VRK pirmininko pavaduotoja Laura Matjošaitytė <i>Rinkėjų papirkimo tyrimas ir galimos teisinės pasekmės</i></p> <p>11:50-12:10 VRK Rinkimų organizavimo skyriaus vedėja Reda Daniškevičiūtė <i>Apygardos rinkimų komisijos darbo organizavimas ir svarbiausi jos uždaviniai</i></p> <p>13:30-13:40 VRK narys Rokas Stabingis <i>Rinkimų komisijų narių atestavimas</i></p> <p>13:40-14:00 VRK Kompiuterinių technologijų skyriaus vyriausieji specialistai Eglė Buzaitė ir Mindaugas Mizaras <i>Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos naujienų apžvalga</i></p>				

	<p>14:00-14:15 VRK Finansų skyriaus vedėja Danguolė Jakštienė Lėšų, skiriamų apygardos rinkimų komisijai, planavimas, skyrimas, apskaita ir atsiskaitymas. Darbo laiko apskaitos žiniaraščiai</p> <p>Po mokymų apygardų rinkimų komisijų pirmininkams buvo išdalinta reikalinga medžiaga.</p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi per nustatytą terminą.</i></p>				
6.	Parengti ir patvirtinti apygardos (savivaldybės) rinkimų komisijos narių, apylinkės rinkimų komisijos narių, rinkimų stebėtojų elgesio vadovus (angl. <i>Code of conduct</i>)	Darbo grupė	2016 m. II ketv.	Viename akte bus aiškiai reglamentuoti rinkimų komisijų narių, stebėtojų veiklos principai, jų teisės ir pareigos. Rinkimų komisijų nariai ir stebėtojai tiksliai žinos savo teises ir pareigas ir laikysis nustatytų veiklos principų	Parengti, patvirtinti ir viešai paskelbti atitinkami elgesio vadovai
<p>VRK 2016 m. birželio 16 d. sprendimu Nr. Sp-95 buvo patvirtintos Rinkimų komisijos nario veiklos rekomendacijos. Jos paskelbtos Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS)¹, VRK interneto svetainėje², taip pat kartu su kita medžiaga buvo išplatintos 2016 m. liepos 14 d. vykusių apygardų rinkimų komisijų pirmininkų mokymų metu.</p> <p>Buvo naudojama Rinkimų stebėtojo atmintinė, patvirtinta VRK 2014 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. Sp-146. Ji paskelbta Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS)³, VRK interneto svetainėje⁴ ir www.rinkejopuslapis.lt, taip pat el. paštu nusiųsta politinių partijų atstovams prie VRK.</p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta iš dalies (modifikuota) nežymiai pažeidus terminą.</i></p>					

¹ Žr. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1160057&p_tr2=2>.

² Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/mokomoji-medziaga>>.

³ Žr. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0376c9e2d42211e39bf688e133d06adf>>.

⁴ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/stebetojo-atmintine>>.

3 UŽDAVINYS
STIPRINTI POLITINĖJE VEIKLOJE DALYVAUJANČIŲ SUBJEKTŲ, ĮSKAITANT RINKĖJUS, ANTIKORUPCINES PASKATAS

7.	Parengti rinkimų analitines apžvalgas ir paskelbti VRK interneto svetainėje	Darbo grupė, VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius	Per 3 mėn. nuo galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo	Bus nustatytos dažniausiai analizuojamoje srityje pasitaikančios problemos, galinčios provokuoti korupcinį elgesį, ir suinteresuotiems subjektams bei visuomenei pateikta informacija, aktuali tolesnėms diskusijoms bei įstatymų leidybai	Parengtos ir VRK interneto svetainėje paskelbtos analitinės apžvalgos rinkimų tematika
<i>Priemonės įgyvendinimas 2016 m. nebuvo numatytas.</i>					
8.	Parengti politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo analitines apžvalgas ir paskelbti VRK interneto svetainėje	Darbo grupė, VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	Ne vėliau kaip po 3 mėn. pasibaigus galutiniam politinių kampanijų finansavimo ataskaitų pateikimo terminui	Bus nustatytos dažniausiai analizuojamoje srityje pasitaikančios problemos, galinčios provokuoti korupcinį elgesį, ir suinteresuotiems subjektams bei visuomenei pateikta informacija, aktuali tolesnėms diskusijoms bei įstatymų leidybai	Parengtos ir VRK interneto svetainėje paskelbtos analitinės apžvalgos politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo tematika

<i>Priemonės įgyvendinimas 2016 m. nebuvo numatytas.</i>					
9.	Organizuoti viešus analitinių apžvalgų aptarimus su kitų institucijų, turinčių įgaliojimus rinkimų organizavimo ir vykdymo, politinių partijų veiklos bei politinių kampanijų finansavimo kontrolės srityse, politinių partijų, visuomeninių organizacijų, akademinės bendruomenės, žiniasklaidos atstovais ir kitais subjektais	7 ir 8 punktuose nurodyti apžvalgų rengėjai	Ne vėliau kaip per 2 mėn. nuo viešo apžvalgų paskelbimo	Taip bus vykdoma gerosios praktikos sklaida ir ieškoma būdu ydingai praktikai užkardyti	Suorganizuoti aptarimai, parengti ir išplatinti pranešimai spaudai
<i>Priemonės įgyvendinimas 2016 m. nebuvo numatytas.</i>					
10.	Kartu su kitomis institucijomis, turinčiomis atitinkamus įgaliojimus politinių partijų veiklos bei politinių kampanijų finansavimo srityje, vykdyti rinkėjų sąmoningumo ugdymo ir sąžiningumo skatinimo kampanijas	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	Kiekvienos politinės kampanijos, kaip ją apibrėžia Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas, metu	Tokios kampanijos paskatins rinkėjus aktyviau dalyvauti rinkimuose (referendumuose) ir tarnaus kaip prevencinė priemonė kovojant su rinkėjų papirkimu	Rinkimuose dalyvavusių rinkėjų skaičius (proc.) ir pasitvirtinusių rinkėjų papirkimų atvejų skaičius
Pastaba. Priemonė buvo įgyvendinama kartu su 13 punkte numatyta priemone.					

VRK pirmininko 2016 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. Į1-7 buvo patvirtinta 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų komunikacijos strategija. Daugelis toliau nurodomų priemonių, kurios buvo įgyvendintos, buvo numatytos šioje strategijoje, tačiau kai kurios iš jų buvo įgyvendintos papildomai.

Informacijos sklaidos kanalas: interneto svetainė www.vrk.lt:

- 1) tikslinės grupės buvo informuojamos apie aktualijas: skleista informacija apie politines partijas, kandidatus, rinkimų apygardų ir apylinkių ribas, balsavimo būdus, rinkimų procesą reglamentuojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus, rinkėjai skatinti būti aktyviais ir atsakingais piliečiais;
- 2) veikė reklaminis langelis „Seimo rinkimai Lietuvoje“.
 - Stebėsenos „Google analytics“ įrankio duomenimis, 2016 m. spalio 6–26 d. svetainę aplankė 1 795 251 lankytojas iš įvairių pasaulio šalių.

Informacijos sklaidos kanalas: interneto svetainė www.rinkejopuslapis.lt

Vyriausioji rinkimų komisija į elektroninę erdvę perkėlė didžiąją dalį teikiamų paslaugų ir padarė jas lengviau prieinamas bei patogesnes vartotojams (kaip anai: informacijos paieška, dokumentų šablonai, galimybė pateikti ir gauti dokumentus ir t. t.). Portale rinkėjai gali pasitikrinti savo dalyvavimo rinkimuose istoriją, rasti informaciją apie aktualius rinkimus. Portalas suteikia galimybę jo naudotojui sekti savo paties statuso pokyčius: apie registravimą kandidatų ar pretendentu, jo rengimąsi paskirti komisijos nariu ar stebėtoju bei šio statuso VRK patvirtinimą. Portale pateikiamas rinkimų organizavimo grafikas, tiksli rinkimų apygardos teritorija, kurioje kandidatas kandidatuoja. Čia sudarytos sąlygos rinkėjams iškelimą ar išsikėlusį kandidatų asmenį paremti. Per 2016 m. Seimo rinkimų politinę kampaniją 192 rinkėjų pasinaudojo šia portalo teikiama galimybe. Portalą „Rinkėjo puslapis“ kandidatai gali naudoti ir rinkėjų agitacijai, kadangi kandidatas savo puslapyje, be VRK pateiktų pareiškinių dokumentų, gali pateikti papildomos informacijos apie save, susitikimo su rinkėjais grafiką ir vietą bei kitą aktualią rinkėjui informaciją. Kandidatai, dalyvavę 2016 m. Seimo rinkimuose, portale „Rinkėjo puslapis“, turėjo savo asmenines pašto dėžutes, į kurias jie galėjo gauti rinkėjų laiškus arba patys parašyti visiems rinkimų apygardos rinkėjams.

- „Google analytics“ įrankio duomenimis, 2016 m. spalio 6–26 d. svetainę aplankė 432 122 lankytojai iš įvairių pasaulio šalių.

Informacijos sklaidos kanalas: VRK „Facebook“ puslapis:

- 1) tikslinės grupės informuotos apie aktualijas, publikuota aktualiausia informacija, susijusi su rinkimais: skleista informacija apie politines partijas, kandidatus, apygardų ribas, balsavimo būdus, rinkimų procesą reglamentuojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus, rinkėjai skatinti būti aktyviais ir atsakingais piliečiais;
- 2) publikuoti piešinių konkurse dalyvavusių moksleivių piešiniai;
- 3) vykdytos tiesioginės renginių transliacijos: apygardų pirmininkų priesaikos, politinių partijų rinkimų numerių traukimas, vaikų piešinių konkurso Seimo rinkimų tema nugalėtojų apdovanojimų įteikimas;
- 4) įkelti vaizdo klipai Seimo rinkimų temomis: „Kvietimas registruotis rinkėjams esantiems užsienyje“, „Kvietimas balsuoti 2016 m.

spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose“, „Kvietimas atsakingai balsuoti 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose“. Taip pat įkelti informaciniai video filmukai apie elektroninių paslaugų portalą www.rinkejopuslapis.lt, balsavimo tvarką rinkimų apylinkėje bei kaip pildyti rinkimų biuletenius.

5) sukurti įvykiai „Išankstinis balsavimas (savivaldybėse)“, „2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai – aš balsuosiu“ bei susijusi informacija pateikta įvykių skiltyje.

VRK „Facebook“ puslapis turi 3 500 sekėjų.

- Sukurtame įvykyje „Išankstinis balsavimas (savivaldybėse)“ iš 395 pakviestų VRK „Facebook“ puslapio vartotojų dalyvavo 359. Sukurtame įvykyje „2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai – aš balsuosiu“ iš 838 pakviestų VRK „Facebook“ puslapio vartotojų dalyvavo 209.

Informacijos sklaidos kanalas: pranešimai spaudai ir kt.

1) tikslinės grupės informuotos apie aktualijas, publikuota aktualiausia informacija, susijusi su rinkimais: skleista informacija apie politines partijas, kandidatus, apygardų ribas, balsavimo būdus, rinkimų procesą reglamentuojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus, rinkėjai skatinti būti aktyviais ir atsakingais piliečiais;

2) interneto naujienų portale Delfi.lt nuo 2016 m. rugpjūčio 22 d. iki spalio 28 d. skelbta reklamjuostė su kvietimu balsuoti;

3) viešintos VRK sekretoriato darbuotojų parengtos publikacijos apie balsavimą, balsavimo procedūras, elektroninių paslaugų portalą www.rinkejopuslapis.lt, kuris suteikė galimybę bendrauti rinkėjams, kandidatams ir rinkimų komisijoms;

4) skelbtas VRK trumpasis numeris 1855 rinkėjams, buvo kviečiama aktyviai dalyvauti Seimo rinkimuose.

- Interneto naujienų portale Delfi.lt reklamjuostė su kvietimu balsuoti demonstruota 3 mln. kartų (ir tradicinėje portalo Delfi.lt svetainėje, ir mobiliojoje versijoje). Parengta virš 120 pranešimų spaudai.

Informacijos sklaidos kanalas: plakatai⁵

Plakatas „Kaip užpildyti rinkimų biuletenį“

Plakate pateikiama informacija, kaip balsuoti Seimo rinkimuose: pateikiama informacija apie biuletenius, kurie skirti balsuoti dėl kandidato konkrečioje vienmandatėje rinkimų apygardoje ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje, kaip užpildyti rinkimų biuletenį, suteikiama informacija apie balsų reitingavimą.

- Atspausdinta 10 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms.

Plakatas „Rinkimų diena“

Plakate paaiškinama, kada rinkėjas gali įgyvendinti savo balsavimo teisę, jeigu rinkimų dieną negali atvykti į savo rinkimų apylinkę, arba ką daryti, jeigu rinkėjas neįrašytas į jokios rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašus, primenamas balsavimo laikas ir pateikiama kita svarbi

⁵ Plakatus galima pamatyti adresu: <<http://www.vrk.lt/ziniasklaidai-2016>>.

informacija.

- Atspausdinta 10 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms.

Plakatas „Balsavimo būdai“

Plakate pateikiama informacija apie balsavimo būdus (balsavimas iš anksto, balsavimas namuose, specialiuose paštuose ir rinkimų dieną), Lietuvos Respublikos piliečius, kurie turi teisę rinkti Seimo narį, bei paaiškinama ir skatinama pasitikrinti, ar jie yra įrašyti į rinkėjų sąrašą.

- Atspausdinta 15 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms.

Plakatas „Rink Seimą atsakingai“

VRK, informuodama rinkėjus apie Seimo rinkimus, išleido informacinį, bendro pobūdžio, informacinį plakatą „Kvietimas dalyvauti 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose“.

- Atspausdinta 15 000 egz., pakartotiniam balsavimui – 28 400 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms.

Informacijos sklaidos kanalas: vienmandačių rinkimų apygardų kandidatų informacinis leidinys ir VRK informacinis leidinys rinkėjui (politinių partijų programos)

Aktualu ta apimti, kiek šiuose leidiniuose buvo pateikiama informacija rinkėjams dėl papirkimo.

- Atspausdinta 1 250 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms, kurios leidinius teikė rinkėjams kartu su rinkėjo kortele.

Informacijos sklaidos kanalas: daugiamandačių apygardų informacinis leidinys ir VRK informacinis leidinys rinkėjui (politinių partijų programos)

Aktualu ta apimti, kiek šiuose leidiniuose buvo pateikiama informacija rinkėjams dėl papirkimo.

- Atspausdinta 1 250 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms, kurios leidinius teikė rinkėjams kartu su rinkėjo kortele.

Informacijos sklaidos kanalas: lengvai suprantama kalba (angl. *easy to read*) parengtas leidinys apie rinkimus negalia turintiems asmenims, senjorams

Pateikiama išsami informacija apie politines partijas (koalicijas): politinių partijų (koalicijų) kandidatų sąrašai, politinių partijų (koalicijų) programos, kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija apie rinkimus, balsavimo būdus bei procedūras.

- Atspausdinta 10 000 egz. Leidiniai išdalinti viešosioms bibliotekoms (3 692 egz.), Lietuvos kurčiųjų draugijai (5 000 egz.), Neįgaliųjų reikalų departamentui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (1 000 egz.).

Informacijos sklaidos kanalas: leidinys apie kandidatus akliesiems

VšĮ „Brailio spauda“ parengtas, atspausdintas ir išplatintas akliesiems skirtas informacinis leidinys „2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai“

- Atspausdinta 200 egz.

Informacijos sklaidos kanalas: Lietuvos Respublikos Konstitucija pirmą kartą balsuojantiems
Parengta Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Seimo rinkimų metu rinkimų apylinkėse išdalinta pirmą kartą balsuojantiems.

- Atspausdinta 55 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms.

Informacinis sklaidos kanalas: Elektroninis lankstinukas ir prierasas rinkimų lakštuose „Pasitikrink, ar esi rinkėjų sąrašė! Ką daryti, jei nesi?“

Rinkėjai informuojami apie tai, kad gali pasitikrinti, ar yra įrašyti į rinkėjų sąrašus, išaiškinama, kur tai galima padaryti, jei jie nėra įtraukti į rinkėjų sąrašus. Informacija teikiama interneto svetainėse www.vrk.lt, www.rinkejopuslapis.lt ir VRK parengtuose plakatuose. Parengtas prierasas rinkimų lakštuose – „Pastebėjęs balsų pirkimą – pranešk policijai!“.

Informacinis sklaidos kanalas: elektroninis lankstinukas „Lietuvos Respublikos rinkėjų, balsuojančių užsienyje, elektroninė registracija“
Parengta informacija apie balsuojančių užsienyje Lietuvos Respublikos rinkėjų elektroninę registraciją ir patalpinta VRK interneto svetainėse www.vrk.lt ir www.rinkejopuslapis.lt

Informacinis sklaidos kanalas: antikorupcinis informacinis elektroninis plakatas „Parduosi balsą – parduos ir tave!“

Parengtas elektroninis informacinis plakatas, informuojantis apie gresiančią atsakomybę tiek balsų pirkėjui, tiek pardavėjui, ir įkeltas į VRK „Facebook“ puslapį.

Informacinis sklaidos kanalas: lipdukai „Aš balsavau“

Sumaketuoti, atspausdinti ir visiems atvykusiems balsuoti rinkėjams įteikti lipdukai „Aš balsavau! 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai“.

- Atspausdinta 1 600 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms ir 30 000 egz. ambasadoms ir konsulinėms įstaigoms.

Informacinis sklaidos kanalas: lipdukai „Kai užaugsiu, aš balsuosiu“

Sumaketuoti, atspausdinti ir visiems kartu su suaugusiais atvykusiems vaikams įteikti lipdukai „Kai užaugsiu, aš balsuosiu! 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai“.

- Atspausdinta 200 000 egz., išdalinta apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms.

Informacinis sklaidos kanalas: spaudos konferencijos:

2016 m. rugsėjo 29 d. surengta VRK ir UAB „Hnit-Baltic“ spaudos konferencija „Rinkimų žemėlapiai“, kurios metu buvo pristatyti Seimo rinkimams sukurti rinkimų rezultatų interaktyvūs žemėlapiai bei jų funkcionalumas, visuomenei ir žiniasklaidos atstovams pateikti aktualūs duomenys apie žemėlapių prieinamumą, jų naudojimą;

Seimo rinkimų metu surengta dešimt VRK spaudos konferencijų:

2016 m. spalio 9 d. (11 val., 15 val., 20 val., 24 val.);

2016 m. spalio 10 d. – Seimo rinkimų diena apibendrinti;

2016 m. spalio 23 d. (11 val., 15 val., 20 val., 23 val.);

2016 m. spalio 24 d.– Seimo rinkimams ir išankstiniams rezultatams apibendrinti.

Informacinis sklaidos kanalas: televizija:

1) sukurti vaizdo klipai: „Kvietimas balsuoti 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose“, kuriame neatlygintinai sutiko filmuotis 2008 m. „Vaikų Eurovizijos“ dainų konkurso laureatė Eglė Jurgaitytė, grupės „Foje“ įkūrėjas Andrius Mamontovas bei hip hop grupės „G&G Sindikatas“ įkūrėjas Gabrielius Liaudanskas – Svaras;

2) parengti informaciniai video filmukai apie elektroninių paslaugų portalą www.rinkejopuslapis.lt, balsavimo tvarką rinkimų apylinkėje bei kaip pildyti rinkimų biuletenius.

Vaizdo klipai ir informaciniai video filmukai neatlygintinai buvo viešinami per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, komercines televizijas, Lietuvos Respublikos miestų ir regionų spaudos internetinius puslapius. Klipai taip pat buvo patalpinti VRK interneto svetainėje www.vrk.lt, VRK „Facebook“ puslapyje ir interneto svetainėje www.youtube.com

Vaizdo klipai bendradarbiaujant su Lietuvos kurčiųjų draugija neatlygintinai išversti į gestų kalbą.

- Vaizdo klipas „Kvietimas balsuoti 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose“ interneto svetainėje www.youtube.com peržiūrėtas 8 222 kartus; vaizdo klipas „Rinkėjo puslapis“ interneto svetainėje www.youtube.com peržiūrėtas 748 kartus; vaizdo klipas „Kaip pildyti rinkimų biuletenius“ interneto svetainėje www.youtube.com peržiūrėtas 6 796 kartus.

Informacinis sklaidos kanalas: radijas

Trisdešimties sekundžių garso įrašai apie Seimo rinkimus (kvietimas balsuoti) buvo neatlygintinai transliuojami per radijo stotis.

Informacinis sklaidos kanalas: viešasis transportas

Trisdešimties sekundžių vaizdo klipų iškarpos apie Seimo rinkimus bei elektroninių paslaugų portalą „Rinkėjo puslapis“ buvo transliuojamos viešojo transporto priemonių monitoriuose Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose.

- Transliacijos buvo teikiamos 2 savaites: nuo 2016 m. rugsėjo 30 d. iki 2016 m. spalio 7 d. ir nuo 2016 m. spalio 17 d. iki 2016 m. spalio 22 d. Informaciniai vaizdo klipai buvo ištransliuoti 38 700 kartų.

Informacinis sklaidos kanalas: spauda (tikslinė grupė – tautinės mažumos)

2016 m. spalio 1 d. laikraštyje „Kurier Wileński“ lenkų kalba ir 2016 m. rugsėjo 29 d. laikraštyje „Obzor“ rusų kalba pateikta svarbiausia

informacija apie Seimo rinkimus bei politinių partijų (koalicijų) programos.

- A3 formato laikraštyje „Kurier Wileński“, kurio tiražas per dieną virš 2 500 egz., skelbiama informacija apie Seimo rinkimus apėmė 8 puslapius. A3 formato laikraštyje „Obzor“, kurio tiražas apie 20 000 egz., skelbiama informacija apie Seimo rinkimus apėmė 8 puslapius.

Informacinis sklaidos kanalas: video „Kaip balsuoti užsienyje“

„Kvietimas balsuoti 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose“, kuriame neatlygintinai sutiko filmuotis lietuviškos muzikos atlikėjas Alanas Chošnau.

- Vaizdo klipas „Kvietimas registruotis rinkėjams esantiems užsienyje“ interneto svetainėje www.youtube.com peržiūrėtas 2 295 kartus.

Informacinis sklaidos kanalas: Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos laidos „Labas rytas“ ryto klausimas apie rinkimus

VRK, bendradarbiaudama su Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija, laidų „Labas rytas, Lietuva“ metu nuo 2016 m. rugsėjo 12 d. iki spalio 7 d. vykdė rinkėjų švietimo apie Seimo rinkimus projektą. Projektas tęsėsi keturias savaites, darbo dienomis nuo pirmadienio iki penktadienio. Laidų „Labas rytas, Lietuva“ metu buvo užduota 20 klausimų apie Seimo rinkimus su parengtais atsakymų variantais. Lietuvos Respublikos piliečiai buvo skatinami domėtis Seimo rinkimų sistema bei procedūromis ir aktyviau dalyvauti Seimo rinkimuose.

- Projektas vyko 20 dienų, užduota 20 klausimų. Teisingai atsakiusiems į užduotus klausimus Lietuvos Respublikos piliečiams buvo įteikti atminimo suvenyrai.

Informacinis sklaidos kanalas: vaizdo siužetų konkursas rinkimų tema

VRK organizavo vaizdo klipų konkursą Seimo rinkimų temomis. Konkurse galėjo dalyvauti visų Lietuvos Respublikos bendrojo ugdymo mokyklų 10–12 klasių ir gimnazijų II–IV klasių mokiniai. Rengiamo konkurso tikslas – atkreipti moksleivių dėmesį ir paraginti aktyviai reikšti savo pilietinę poziciją rinkimų temomis. VRK, el. paštu gavo vieną vaizdo klipą iš Daugų Vlado Mirono gimnazijos ir du vaizdo klipus iš Alytaus Putinų gimnazijos. Dėl techninių kliūčių (sutrikus Lietuvos Respublikos Seimo el. pašto sistemai) kiti video klipai VRK el. paštu (komunikacija@vrk.lt) pasiekė jau pasibaigus konkursui, t. y. 2016 m. gruodžio 5 d., nors buvo išsiųsti spalio 19 d. Dėl to nugalėtojų paskelbti nepavyko.

- Visiems vaizdo klipų konkurso Seimo rinkimų tema dalyviams ir gimnazijos mokytojams VRK išsiuntė padėkos raštus ir atminimo suvenyrus.

Informacinis sklaidos kanalas: moksleivių piešinių konkursas rinkimų tema

VRK organizavo vaikų piešinių konkursą Seimo rinkimų tema. Konkurse galėjo dalyvauti visų Lietuvos Respublikos bendrojo ugdymo mokyklų 1–5 klasių mokiniai. Rengiamo konkurso tikslas – ugdyti Lietuvos Respublikos jaunosios kartos gebėjimus kurti ir meninėmis raiškos priemonėmis atskleisti pilietinę poziciją rinkimų tema, skatinti domėjimąsi rinkimais ir platesnį jų pažinimą.

- VRK sulaukė 179 moksleivių piešinių iš 24 Lietuvos miestų, miestelių bei kaimų švietimo įstaigų. Konkurse dalyvavo 2–5 klasių

moksleiviai. Konkurse dalyvavę piešiniai paskelbti VRK socialinio tinklo „Facebook“ VRK puslapyje bei buvo pristatyti Lietuvos Respublikos Seime.

Informacinės sklaidos kanalas: VRK „Twitter“ paskyra

VRK „Twitter“ paskyroje tikslinėms grupėms teikiamos trumpos žinutės apie aktualijas, publikuojama aktualiausia informacija, susijusi su rinkimais: duomenys apie politines partijas, kandidatus, apygardų ir apylinkių ribas, balsavimo būdus, rinkimų procesą reglamentuojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus, rinkėjai skatinami būti aktyviais ir atsakingais piliečiais.

- Paskelbta 110 pranešimų; paskyra turi 17 sekėjų.

Kita: apklausos

Atliktos tokios apklausos: „Informacijos apie vykstančius rinkimų procesus pateikimas“, „Kandidato parėmimas“, Rinkėjo kortelės spausdinimas“, „Rinkimų apylinkės ir rinkimų apygardos paieška“, „Bendravimas su rinkėju“, „Elektroninių dokumentų (informacijos apie save) pateikimas“, „Išankstinio balsavimo spec. paštų posistemė“, „Informacijos susijusios su darbo užmokesčiu, tabeliais ir sąmatomis tvarkymas“, „Politinių kampanijų finansavimo duomenų tvarkymas“ Apklausos buvo vykdomos nuo 2016 m. spalio 5 d. iki gruodžio 31 d.

- Vykdytose apklausose iš viso dalyvavo 105 respondentai. Apklausų duomenys dar nėra apibendrinti.

VRK ir jos socialinių partnerių veikla

- **Projektas „Balsuok atsakingai“**

Projekto metu buvo teikiama svarbiausia informacija apie rinkimuose dalyvausiančius politines partijas, kandidatus bei suorganizuoti politiniai debatai 59-iose rinkimų apygardose. Portale „Balsuok atsakingai“ veikė aktyvus Lietuvos Respublikos žemėlapis su vienmandatėmis rinkimų apygardomis. Jame buvo galima gauti informaciją apie joje vyksiančius debatus, partnerių renginius, suteikiama galimybė užduoti klausimus kandidatams.

- **Projektas „Žinau, ką renku“**

Virtualioje politikos stebėsenos platformoje www.zinaukarenku.lt buvo skelbiama aktuali informacija apie Seimo rinkimus, skatinama politikų atskaitomybė ir dialogas su piliečiais. Per 30 000 VRK atspausdintų informacinių plakatų, atvirlaiškių ir lipdukų projekto „Žinau, ką renku“ dalyviai, informuodami apie rinkimus, išplatino rinkėjams.

- **Pilietinė iniciatyva „Baltosios pirštinės“**

Seimo rinkimų metu pilietinė iniciatyva skatino skaidrius ir sąžiningus rinkimus, kviesdama Lietuvos Respublikos piliečius efektyviai stebėti rinkimų kampaniją, rinkimų procedūrą, fiksuoti galimus pažeidimus ir pranešti apie juos. Labai aktyviai šiame procese dalyvavo ir jos savanoriai.

- **Projektas „Mano balsas“**

Buvo sukurta balsavimo sistema internete, adresu www.manobalsas.lt. Interneto puslapyje rinkėjai galėjo atlikti trumpą testą ir sužinoti, su kurių kandidatų ir (ar) politinių partijų pažiūromis jų pažiūros sutampa.

VRK partneriams savo turimais kanalais platino informaciją apie projektą, parengtas apklausos anketas ir lankstinukus.

- **Projektas „Man ne dzin 2016“**

VRK projekto dalyviams suteikė informaciją, skirtą rinkimams viešinti, skelbė žinią apie projektą „Man ne dzin 2016“, taip pat atspausdino rinkimams viešinti skirtas motyvuojančias balsuoti skrajutes ir lipdukus.

Rinkėjų aktyvumas 2012 m. Seimo rinkimuose – 52,93 proc., pasitvirtinusių rinkėjų papirkimų pagal Seimo rinkimų įstatymą atvejų – 3 iš 9 tirtų.

Rinkėjų aktyvumas 2016 m. Seimo rinkimuose – 50,64 proc., pasitvirtinusių rinkėjų papirkimų pagal Seimo rinkimų įstatymą atvejų – 4 iš 26 tirtų.

Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi per nustatytą terminą.

11.	Sukurti elektroninius kandidatų į valstybės politikus privačių interesų deklaravimo stebėsenos ir informavimo įrankius bei jų pagalba apdorotą informaciją skelbti VTEK ir VRK interneto svetainėse	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius VTEK Administravimo ir Prevencijos skyriai	2016 m. III ketv.	Palengvintas kandidatų į valstybės politikus privačių interesų deklaravimo prievolės įgyvendinimas ir užtikrintas jų privačių interesų viešumas	VTEK ir VRK interneto svetainėse pateikta lyginamoji privačių interesų deklaracijų informacija, užtikrintas automatinis kandidatų į valstybės politikus informavimas apie deklaracijos duomenų neatitikimus
-----	---	---	-------------------	---	---

<p>Šis VTEK ir VRK interneto svetainėse iki 2016 m. spalio 24 d. viešai prieinamas elektroninis stebėsenos bei informavimo įrankis⁶ leido palyginti šioms abiem institucijoms pateiktas deklaracijas bei užtikrinti automatinį kandidatų į valstybės politikus informavimą apie jų pateiktų deklaracijų duomenų neatitikimus.</p> <p>Pirminės VTEK atliktos analizės metu buvo sugretintas daugiau nei 1500 deklaracijų turinys ir įvertinti duomenys apie kandidatų į Seimą nurodytus privačius interesus. Pirminiais duomenimis, aptikta apie 600 neatitikimų tarp pateiktų deklaracijų. Tuo remdamasi, VTEK nusprendė visus kandidatus į Seimo narius papildomai informuoti apie duomenų neatitikimus ir paraginti pastaruosius ištaisyti. Asmenims 2016 m. spalio mėn. pradžioje buvo išsiųsti pranešimai apie būtinybę nedelsiant patikslinti duomenis.</p> <p>Galimybę palyginti, kokius privačius interesus deklaravo kandidatai į Seimą VRK ir kokius – VTEK, atitinkamai turėjo ir visuomenės bei žiniasklaidos atstovai⁷.</p> <p>Apie gautus rezultatus buvo išplatinti VTEK ir VRK pranešimai spaudai⁸.</p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimti per nustatytą terminą.</i></p>					
12.	VRK interneto svetainėje sukurti gerai matomą skyrelį anoniminiams pranešimams apie galimus korupcijos atvejus rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse bei tikėtiną administracinių išteklių panaudojimą politinės kampanijos tikslams	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius	2016 m. I ketv.	Bus sudaryta galimybė asmenims anonimiškai pateikti informaciją apie tam tikras korupcijas apraiškas, kuri bus vertinama, analizuojama ir tiriama kartu su informacija, gauta iš kitų šaltinių, taip sukuriant geresnes prielaidas atitinkamiems pažeidimams išaiškinti	VRK interneto svetainėje sukurtas atitinkamas skyrelis

⁶ Buvo prieinamas adresu: <<https://idis-adm.vtek.lt/deklaracijos/>>.

⁷ Žr., pavyzdžiui. Prieiga per internetą: <<http://vz.lt/verslo-aplinka/2016/09/29/kandidatu-i-seima-deklaracijose--simtai-neatitikimu>>, <<http://lietuvosdiena.lrytas.lt/aktualijos/skaidruoliai-slepia-savo-pinigu-kelius.htm>>.

⁸ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/index.php/pranesimu-archyvas/192-kandidatu-i-seima-deklaracijose-neatitikimai#>>, <<http://www.vrk.lt/2016naujienos/-/content/10180/8/deklaracijose-neatitikimai>>.

	<p><i>Iki politinės kampanijos pradžios, t. y. iki 2016 m. balandžio 9 d., sukurta ir VRK interneto svetainėje dviejose vietose patalpinta anoniminė anketa, kurią užpildžius galima pranešti apie priemonėje nurodytus atvejus⁹. Apie tokią galimybę 2016 m. gegužės 2 d. atskirai paskelbta VRK interneto svetainės skiltyje „Naujienos“ ir VRK Facebook paskyroje.</i></p> <p><i>Per 2016 m. šiuo kanalu VRK gavo apie 115 kreipimūsi (kai kurie pasikartojantys), iš jų:</i></p> <p><i>18 – dėl rinkėjų papirkinėjimo;</i></p> <p><i>41 – dėl politinės reklamos sklaidos pažeidimų;</i></p> <p><i>11 – dėl netinkamo apygardų ir apylinkių rinkimų komisijų darbo;</i></p> <p><i>45 – įvairūs nusiskundimai, klausimai ir pan. (dėl Rinkėjo puslapio veiklos sutrikimų, dėl netinkamo rinkėjų kortelių įteikimo, dėl balsavimo užsienyje organizavimo ir pan.).</i></p> <p><i>Ši priemonė labai pasiteisino, nes jos pagalba buvo gauta informacijos, kurios pagrindu VRK arba apygardų rinkimų komisijos atliko keletą sėkmingai pasibaigusių tyrimų, kaip antai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• apylinkės rinkimų komisijos narys, vykdęs draudžiamą rinkimų agitaciją, buvo atleistas iš pareigų už rašytinio pasižadėjimo sulaužymą ir šis faktas prevenciniais tikslais buvo gana plačiai pavišintas¹⁰;</i> <i>• kandidatas į Seimo narius buvo pripažintas papirkinėjęs rinkėjus¹¹.</i> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi nežymiai pažeidus terminą.</i></p>				
13.	Organizuojant susitikimus su visuomenės informavimo priemonių ir pilietinės visuomenės atstovais, prisidėti prie politinės kultūros sklaidos	Darbo grupė	Kartą per metus	Akcentuojant gerosios praktikos pavyzdžius, bus skatinamas politinis sąmoningumas, mandagumas, garbingumas bei etikos principų laikymasis, atitinkamai keliantys pasitikėjimą politikais ir demokratija apskritai	Suorganizuotas susitikimas, parengtas ir išplatintas pranešimas spaudai

⁹ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/pateikti-pranesima>>.

¹⁰ Žr., pavyzdžiui. Prieiga per internetą: <<http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/150020>>, <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/uz-agitacija-atleistas-sostines-rinkimu-apylinkes-komisijos-narys-56-691089>>.

¹¹ Žr. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8d1b0de27c0511e6a0f68fd135e6f40c>>.

			visuomenėje	
<p>Pastaba. Priemonė buvo įgyvendinama kartu su 10 punkte numatyta priemone.</p> <p><i>Vidaus reikalų ministras Tomas Žilinskas, teisingumo ministras Juozas Bernatoniš ir VRK pirmininkas Zenonas Vaigauskas 2016 m. birželio 30 d. pasirašė Memorandumą dėl bendradarbiavimo kovojant su balsų pirkimu¹², prie kurio prisijungė 26 subjektai (16 savivaldybių, 3 nevyriausybinės organizacijos ir 7 politinės partijos).</i></p> <p><i>Šiuo klausimu VRK 2016 m. birželio 30 d. Seimo Spaudos konferencijų salėje surengė spaudos konferenciją, taip pat buvo išplatintas pranešimas spaudai¹³.</i></p> <p><i>2016 m. liepos 4 d. Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute vyko diskusija, skirta skaidraus finansavimo problemoms, korupcijos rizikos veiksnių mažinimo galimybėms ir interesų konfliktų suvaldymo būdams politinių partijų veikloje aptarti. Diskusijoje dalyvavo Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto, „Transparency International“ Lietuvos skyriaus, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (toliau – VTEK), VRK, STT, Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir įvairių politinių partijų (LSDP, LLRA-KŠS, LVŽS, LLS, LPP, LS, CP, LRLS, TS-LKD) atstovai.</i></p> <p><i>Diskusijos metu taip buvo pristatytas Finansinio skaidrumo didinimo, korupcijos rizikos veiksnių mažinimo, interesų konfliktų suvaldymo ir politinių partijų veikloje gairių projektas:</i></p> <p>”</p> <p style="text-align: right;">Projektas</p> <p style="text-align: center;">FINANSINIO SKAIDRUMO DIDINIMO, KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ MAŽINIMO, INTERESŲ KONFLIKTŲ SUVALDYMO POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOJE GAIRĖS</p> <p style="text-align: center;">I. BENDROSIOS NUOSTATOS</p> <p>1. Šių gairių tikslas aptarti siūlymus finansinio skaidrumo didinimui, korupcijos rizikos veiksnių mažinimui, interesų konfliktų suvaldymui politinių partijų veikloje.</p> <p>2. Svarbu ir aktualu yra tai, kad:</p> <p>2.1. Nacionalinėje kovos su korupcija 2015-2025 metų programoje (1)nurodyta, kad <i>politinėje veikloje ir teisėkūroje</i> fiksuojami šie korupcijos rizikos veiksniai: neteisėtomis priemonėmis renkami balsai, gaunamas neskaidrus papildomas finansavimas, vykdomas neteisėtas lobizmas, įstatymų</p>				

¹² Žr. Prieiga per internetą: <<http://vrk.lt/kita-aktuali-informacija>>.

¹³ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/2016naujienos/-/content/10180/13/vyriausiosios-rinkimu-komisijos-spaudos-konferencija>>, <<http://www.vrk.lt/2016naujienos/-/content/10180/13/pasirasytas-bendradarbiavimo-memorandumas-kovojant-su-balsu-pirkimu>>.

leidžiamosios, vykdomosios ir vietos savivaldos valdžių atstovai, inicijuodami teisės aktų pakeitimus, kartais yra veikiami įvairių verslo grupių, kurios siekia joms naudingų teisės aktų pakeitimo ir priėmimo.

2.2. Europos Komisija 2014 m. pateikė ataskaitą apie kovą su korupcija (2), kurioje:

2.2.1. nurodė, jog dėl akivaizdaus lėšų balsų pirkimui buvimo ir paslėptos reklamos kyla klausimų dėl partijų finansavimo skaidrumo;

2.2.2. rekomendavo užtikrinti, kad politinės partijos laiku pateiktų tinkamą informaciją apie savo finansavimo šaltinius, stiprinti išlaidų ir pajamų, įskaitant nario mokesčius, stebėjimą.

2.3. 2015 m. TransparencyInternational paskelbė Eurobarometro tyrimo duomenis (3). Minėtame tyrime yra klausimų susijusių su politinėmis partijomis, t. y.:

2.3.1. Į Eurobarometro klausimą „Kaip, Jūsų nuomone, paplitęs politinių partijų rėmimas už palankius sprendimus?“ 33 proc. respondentų atsakė, kad politinių partijų rėmimas už palankius sprendimus yra paplitęs. 2013 metais Lietuvoje taip manančių buvo 51 proc. Rezultatas pagerėjo 18 proc. punktų. 2015 metais Lietuva 3 proc. atsiliko nuo Europos Sąjungos vidurkio (30 proc.), tačiau mūsų šalies rezultatas 7 proc. geresnis už kaimyninių Estijos (40 proc.) ir Latvijos (40 proc.).

2.3.2. Į klausimą „Ar sutinkate, kad verslo ir politikų glaudūs bendradarbiavimo ryšiai turi įtakos korupcijai?“ 86 proc. respondentų atsakė, kad verslo ir politikų glaudūs bendradarbiavimo ryšiai turi įtakos korupcijai. Palyginti su 2013 metais Lietuvoje (85 proc.), taip manančių sumažėjo 1 procentiniu punktu. 2015 metais Lietuva 7 proc. punktais atsiliko nuo ES vidurkio (79 proc.), aplenkė Estiją (87 proc.) ir kai kurias ES šalis, pvz.: Italiją (92 proc.), Kiprą (89 proc.), tačiau atsiliko nuo Latvijos (84 proc.).

2.3.3. Į klausimą „Ar sutinkate, jog vienintelis kelias sėkmingai plėtoti verslą yra politiniai ryšiai?“ 43 proc. respondentų atsakė teigiamai. Palyginti su 2013 metais, kai taip manančių Lietuvoje buvo 73 proc., rezultatai pagerėjo 30 proc. punktų. 2015 metais Lietuva 1 proc. punktu pagerino ES vidurkį (44 proc.). Lietuva dabar lenkia tokias ES nares kaip Prancūzija (49 proc.), Lenkija (44 proc.), bet atsilieka nuo Latvijos (39 proc.) ir Estijos (32 proc.).

2.4. Rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2016–2017 metų programa (4), numato, kad turi būti atlikti šie veiksmai:

2.4.1. Parengtas ir patvirtintas apygardos (savivaldybės) rinkimų komisijos narių, apylinkės rinkimų komisijos narių, rinkimų stebėtojų elgesio vadovas.

2.4.2. Parengtos politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo analitinės apžvalgos ir paskelbtos VRK interneto svetainėje.

2.4.3. Sukurtas elektroninis kandidatų į valstybės politikus privačių interesų deklaravimo stebėsenos ir informavimo įrankis bei jo pagalba tvarkoma informacija skelbiama Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos ir Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėse.

2.4.4. Parengtas politinės reklamos kainų palyginimo modelis (toks modelis reikalingas siekiant įvertinti tikrąsias skleidžiamos politinės reklamos kainas. Jį taikant būtų galima nuodugniau patikrinti politinių kampanijų dalyvių pateiktas politinių kampanijų finansavimo ataskaitas ir nustatyti, ar jose nurodytos išlaidos politinei reklamai yra pagrįstos ir nėra dirbtinai padidintos arba sumažintos).

II. PASIŪLYMAI DĖL FINANSINIO SKAIDRUMO DIDINIMO, KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ MAŽINIMO, INTERESŲ KONFLIKTŲ SUVALDYMO PRIEMONIŲ POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOJE

3. Politinėje partijoje turėtų būti parengta, patvirtinta strategija (5), kurioje būtų sutarta dėl:

3.1. nepriekaištingos reputacijos reikalavimų asmenims, norintiems būti politinės partijos nariais;

3.2. politinės partijų narių etikos principų, elgesio taisyklių ir jų laikymosi;

3.3. neskaidraus, nesąžiningo elgesio tyrimo ir atsakomybės už jį taikymo;

3.4. partijos finansinio ir veiklos vertinimo, nustatytų problemų šalinimo;

3.5. galimų pajamų ir išlaidų šaltinių;

3.6. pajamų, išlaidų ir veiklos audito;

- 3.7. partijos pajamų ir išlaidų viešinimo principų (6).
 3.8. partijų narių interesų, turto ir pajamų deklaravimo, vertinimo ir viešinimo;
 3.9. partijos veiklos viešinimo ir atsiskaitymo visuomenei;
 3.10. pranešimų apie galimą politinės partijos nario netinkamą elgesį būdų (7) ir jų nagrinėjimo principų;
 3.11. teisėkūros iniciatyvų teikimo (8), bendravimo su lobistais ir kitais teisės aktų keitimo iniciatoriais;
 3.12. partijos narių susitikimų su valdžios institucijomis, gyventojais, verslu deklaravimo;
 3.13. partijos vadovų darbotvarkių viešinimo (9);
 3.14. partijų vadovų aiškios valios ir pozicijos dėl nesažiningo elgesio netoleravimo (10);
 3.15. partijos narių antikorpucinio švietimo.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

4. Politinė partija turėtų atlikti jos veiklą lemiančių išorės ir vidaus veiksnių analizę ir nuspręsti kiek ir kokių priemonių partijos skaidrumui, atvirumui ir atskaitingumui ji turėtų taikyti.

(1) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/25c529d0cbcd11e4aaa0e90fce879681>

(2) Priega per internetą: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_lithuania_chapter_lt.pdf

(3) Eurobarometras, tai Europos parlamento apklausa., Europos Parlamentas reguliariai užsako visuomenės nuomonės tyrimus valstybėse narėse. Iš šių tyrimų rezultatų jis siekia sužinoti, ko piliečiai tikisi iš jo veiklos ir kaip suvokia Europos Parlamento ir visos Europos Sąjungos veiklą. Tai sociologinis įrankis leidžiantis matyti problemas, vertinga pagalba vertinant veiklą, pasiektą pažangą.

(4) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ecc55810ec2111e58deaaf0783ebf65b>

(5) TransparencyInternational Lietuvos skyriaus pastaba: šiuo atveju aktualus yra partijoms siūstas klausimynas - http://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2015/10/tils_klausimynas_politines_partijomsatsakymai-1.pdf. Remiantis juo, partijos gali dėti savo antikorpucinius planus ir čia matosi, kokius klausimus, manome, derėtų kelti (kaip matuojama sėkmė, etc).

(6) Pvz., TransparencyInternational Lietuvos skyrius Seime rengiamam Rinkimų kodeksui yra pateikę pastabas, atsižvelgiant į tai, kokias esmines rizikas vis dar matome šioje srityje. Jos teiktos įstatymo projektui, tačiau didelę dalį įvardintų dalykų partijos gali daryti ir nelaukdamos įstatymų pakeitimų savanoriškai: atskleisti politinių partijų narystės mokesčių dydžius ir jų mokėjimo dažnius, pradėti viešinti išsamų bei nepertraukiamą rinkiminių kampanijų dalyvių išlaidų viešinimą viso rinkiminio laikotarpio metu, pvz. - savo tinklapyje, detalai savo tinklapyje atskleisti nepiniginių aukų gavimą, pavišinti, jei yra su partija susijusių NVO, taikyti *open data* visiems šiems duomenims//http://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2015/11/TILS_Pasiulymai_rinkimus_reguliuojantiems_istatymams.pdf

(7) TransparencyInternational Lietuvos skyriaus pastaba: Partijai kaip organizacijai siūlome pritaikyti pranešimų kanalų logiką - sukurti / peržiūrėti esamą pranešimų kanalą, kuris leistų partijos nariams pranešti nebūtinai apie korupciją ar pažeidimus, bet labiau apie, pavyzdžiui, tai, kad kažkurio nario elgesys kolegoms kelia susirūpinimą, tačiau jie nenori to aptarinėti viešai. Tam galima pasinaudoti mūsų pranešimų kanalų standartu//http://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2015/11/pranesimu_kanalai_lietuvoje_informavimo_standartu_analize1.pdf

(8) TransparencyInternational Lietuvos skyriaus pastaba: Siūlome partijoms prioritetiškai numatyti, kokiose su antikorpucija susijusiose srityse jos ketina siekti įstatymų ar poįstatyminių teisės aktų pokyčių.

(9) TransparencyInternational Lietuvos skyriaus pastaba: Partijos nariams galima nustatyti įpareigojimą viešinti savo darbotvarkes ir susitikimų su įvairiomis interesų grupėmis ataskaitas.

(10) TransparencyInternational Lietuvos skyriaus pastaba: Kaip ir bet kuriai įmonei arba bet kuriai viešojo sektoriaus institucijai, svarbi organizacijos vadovybės pozicija - ir išreikšta bei aiškiai iškomunikuota vertybinė pozicija (pavyzdžiui, privatus sektorius tai įgyvendina nuolat primindamas savo darbuotojams apie vertybinę poziciją mokymų metu, viešais kreipimais organizacijos viduje - tai gali pasirodyti netinkama partijoms, tačiau pasaulinė praktika rodo, kad tokia praktika gali būti veiksmingai taikoma bet kokios formos

	<p>organizacijoms). “ Buvo išplatintas pranešimas spaudai¹⁴.</p> <p>2016 m. rugsėjo 9 d., atsižvelgus į pilietinės iniciatyvos „Baltosios pirštinės“ (ketinusios stebėti rinkimus) prašymą, politinės reklamos stebėsenos ir rinkėjų papirkinėjimo klausimais Vilniuje buvo organizuoti mokymai (2 akad. val.) šios pilietinės iniciatyvos atstovams. Mokymai buvo filmuojami, vėliau jų įrašas buvo rodomas kitų pilietinės iniciatyvos „Baltosios pirštinės“ mokymų metu visoje Lietuvoje.</p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi per nustatytą terminą.</i></p>				
14.	Kartu su VTEK parengti ir išplatinti pranešimą spaudai dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi, skirtą asmenims, kandidatuojantiems į politines pareigas	VRK pirmininkas, VTEK pirmininkas	Likus ne mažiau kaip 10 dienų iki pareiškinų dokumentų priėmimo dienos	Užtikrinti efektyvų ir operatyvų rinkimų įstatymų nuostatų dėl pareiškinų dokumentų pateikimo įgyvendinimą	Parengtas ir išplatintas pranešimas spaudai
	<p>VRK svetainėje prieš kiekvienus rinkimus skelbiamas kandidatų pareiškinų dokumentų, įskaitant privačių interesų deklaraciją, sąrašas ir formos. Tai buvo padaryta ir prieš 2016 m. Seimo rinkimus¹⁵.</p> <p>2016 m. liepos 7 d. politinių partijų atstovams buvo surengti mokymai, kaip pildyti pareiškinius dokumentus, kurių metu, be kita ko, buvo paaiškinta, kaip pildyti privačių interesų deklaracijas¹⁶.</p> <p>Besibaigiant pareiškinų dokumentų pateikimo terminui, VRK savo interneto svetainėje patalpinimo priminimą apie tai, įskaitant paaiškinimą, kaip teisingai užpildyti privačių interesų deklaraciją¹⁷.</p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta iš dalies (modifikuota) nepažeidus nustatyto termino.</i></p>				
15.	Kartu su VTEK parengti ir išplatinti	VRK pirmininkas,	Ne vėliau kaip	Užtikrinti efektyvų ir	Parengtas ir išplatintas

¹⁴ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/2016naujienos/-/content/10180/13/diskusija-apie-politiniu-partiju-veiklos-ir-finansu-skaidruma>>.

¹⁵ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/pareiskiniai-dokumentai-2016>>.

¹⁶ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/2016naujienos/-/content/10180/13/vrk-organizuoja-mokymus-tema-%E2%80%93-pareiskiniu-dokumentu-pateikimas>>.

¹⁷ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/2016naujienos/-/content/10180/11/paskutine-savaite-pareiskiniai>>.

	pranešimą spaudai dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi, skirtą asmenims, naujai išrinktiems į politines pareigas	VTEK pirmininkas	per savaitę po to, kai asmenys, naujai išrinkti į atitinkamas politines pareigas, įgyja įgaliojimus	operatyvų Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo įgyvendinimą	pranešimas spaudai
<p><i>Pagal poreikį ir pageidavimus nuo 2016 m. lapkričio mėn. iki 2017 m. sausio mėn. buvo vykdomi visų Seimo frakcijų susitikimai su VTEK pirmininku ir VTEK Prevencijos skyriaus vedėju Mindaugu Siauriu, kurių metu, be kita ko, buvo konsultuojama privačių ir viešųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje klausimais.</i></p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta iš dalies (modifikuota) nežymiai pakeitus nustatytą terminą.</i></p>					
16.	Populiarinti interneto svetainę www.rinkejopuslapis.lt	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius	2016 m. II ketv. – parengtas ir viešai paskelbtas populiarinantis straipsnis	Rinkėjams sudaroma galimybė patikrinti, ar teisingai nurodytos jų aukos politinės kampanijos dalyviams, jų dalyvavimo rinkimuose istorija ir pan., ir taip užtikrinimas šių procesų skaidrumas ir atvirumas visuomenei bei didinamas visuomenės pasitikėjimas politinėmis partijomis, rinkimų rezultatais bei demokratijos atributais apskritai	Interneto svetainės www.rinkejopuslapis.lt lankytojų skaičiaus didėjimas
<p>Pastaba. Priemonė buvo įgyvendinama kartu su 10 punkte numatyta priemone.</p>					

Siekiant populiarinti svetainę „Rinkėjo puslapis“, buvo parengti straipsniai¹⁸ apie šios svetainės funkcionalumą, kurie buvo išplatinti visuomenės informavimo priemonėms su prašymu neatlyginti juos paskelbti. Prieš rinkimus minėti straipsniai buvo paskelbti nacionalinėje ir regioninėje spaudoje, interneto portaluose, VRK interneto svetainėje, socialiniuose tinkluose.

Taip pat buvo sukurtos svetainės „Rinkėjo puslapis“ reklaminės juostos¹⁹, kurias neatlygintinai sutiko paskelbti savo interneto puslapiuose nacionalinės ir regioninės spaudos portalai, naujienų portalai, nacionalinės ir regioninės televizijos.

Buvo sukurtas informacinis vaizdo klipas apie portalą „Rinkėjo puslapis“²⁰. Jis taip pat buvo neatlygintinai transliuotas tiek nacionalinėse, tiek regioninėse televizijose. Šiuo vaizdo klipu buvo dalinamasi ir VRK socialinių partnerių, ir visuomenės informavimo priemonių socialiniuose tinkluose.

Buvo sukurtas garso klipas apie portalą „Rinkėjo puslapis“, skirtas radijo stotims. Šį klipą radijo stotys taip pat transliavo ir tiesioginio eterio metu, ir dalinosi socialiniuose tinkluose.

Portalo „Rinkėjo puslapis“ populiarinimo kampanija pradėta vykdyti 2016 m. rugsėjo mėn.

Statistiniai duomenys apie portalo „Rinkėjo puslapis“ lankymą 2016 m.

<i>Metai</i>	<i>Mėnesis</i>	<i>Seansai</i>	<i>Puslapių rodiniai</i>	<i>Naudotojai</i>
<i>2016</i>	<i>sausis</i>	<i>1698</i>	<i>4401</i>	<i>1464</i>
<i>2016</i>	<i>vasaris</i>	<i>1680</i>	<i>5631</i>	<i>1357</i>
<i>2016</i>	<i>kovas</i>	<i>2160</i>	<i>8403</i>	<i>1651</i>
<i>2016</i>	<i>balandis</i>	<i>1645</i>	<i>6970</i>	<i>1190</i>
<i>2016</i>	<i>gegužė</i>	<i>4413</i>	<i>19439</i>	<i>2966</i>
<i>2016</i>	<i>birželis</i>	<i>9272</i>	<i>34843</i>	<i>6762</i>
<i>2016</i>	<i>liepa</i>	<i>12463</i>	<i>150555</i>	<i>6366</i>
<i>2016</i>	<i>rugpjūtis</i>	<i>24575</i>	<i>201399</i>	<i>13145</i>
<i>2016</i>	<i>rugsėjis</i>	<i>91079</i>	<i>437703</i>	<i>64170</i>
<i>2016</i>	<i>spalis</i>	<i>509986</i>	<i>1668537</i>	<i>265971</i>
<i>2016</i>	<i>lapkritis</i>	<i>6383</i>	<i>22173</i>	<i>2792</i>
<i>2016</i>	<i>gruodis</i>	<i>4529</i>	<i>14740</i>	<i>3118</i>
<i>2017</i>	<i>sausis</i>	<i>3856</i>	<i>16392</i>	<i>2104</i>

¹⁸ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/ziniasklaidai-2016>>.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Žr. Prieiga per internetą: <<https://www.youtube.com/watch?v=HtYwgl2or3M>>.

	<i>Iš viso</i>	673739	2591186	373056	
<i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi pažeidus nustatytą terminą.</i>					
4 UŽDAVINYS					
VYKDYTI POLITINIŲ SUBJEKTŲ FINANSAVIMO LĖŠŲ PANAUDOJIMO SKAIDRUMO (PASLĖPTOS POLITINĖS REKLAMOS SKLAIDOS, RINKĖJŲ PAPIRKIMO IR (ARBA) JŲ BALSŲ PIRKIMO IR PAN.) STEBĖSENĄ IR PAŽEIDIMŲ UŽKARDYMĄ, O NUSTAČIUS PAŽEIDIMUS – PRINCIPINGAI TAIKYTI TEISĖS AKTUOSE NUMATYTAS POVEIKIO PRIEMONES					
17.	Parengti politinės reklamos kainų palyginimo modelį	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2016 m. II ketv.	Toks modelis reikalingas siekiant įvertinti tikrąsias skleidžiamos politinės reklamos kainas. Jį taikant būtų galima nuodugniau patikrinti politinių kampanijų dalyvių pateiktas politinių kampanijų finansavimo ataskaitas ir nustatyti, ar jose nurodytos išlaidos politinei reklamai yra pagrįstos ir nėra dirbtinai padidintos arba sumažintos	Parengtas politinės reklamos kainų palyginimo modelis
<p><i>Vadovaujantis Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 16 straipsnio 4 dalimi, politinės kampanijos laikotarpiu viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai politinę reklamą gali skleisti tik pagal visiems politinės kampanijos dalyviams vienodus įkainius ir sąlygas, pateiktus VRK.</i></p> <p><i>Darbo grupės 2016 m. kovo 21 d. posėdyje nutarta lyginti reklamos televizijoje kainas.</i></p> <p><i>Pažymėtina, kad pradėjus rengti politinės reklamos kainų palyginimo modelį (toliau – modelis), dalis transliuotojų nurodė, jog</i></p>					

komercinės reklamos įkainiai yra dalies transliuotojų komercinė paslaptis ir kad negali atskleisti šių duomenų VRK. Siekiant sėkmingai įgyvendinti priemonę, t. y. sukurti modelį, leidžiantį nuodugniau patikrinti politinių kampanijų dalyvių pateiktas politinių kampanijų finansavimo ataskaitas ir nustatyti, ar jose nurodytos išlaidos politinei reklamai yra pagrįstos ir nėra dirbtinai padidintos arba sumažintos ir neatskleisti komercinės paslapties, numatyta sukurti galimybę VRK interneto svetainės vartotojams palyginti, kokius įkainius taikė viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai skirtingiems politinės kampanijos dalyviams. Tuo tikslu pakoreguota Viešosios informacijos rengėjo ir skleidėjo deklaracijos forma (VRK 2016 m. vasario 4 d. sprendimas Nr. Sp-15), t. y. numatyta, kad turi būti nurodytas konkretus taikytas įkainis, ne tik deklaruotas (tai aktualu ypač tais atvejais, kai viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas politinės reklamos įkainius deklaravo intervalu).

Pažymėtina ir tai, kad visos viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų deklaracijos apie paskleistą politinę reklamą skelbiamos VRK interneto svetainėje. Tikslaus įkainio nurodymas jose leis nustatyti, ar skirtingiems politinės kampanijos dalyviams nebuvo taikyti skirtingi įkainiai. Numatoma sudaryti galimybę visų deklaracijų duomenis pateikti ne tik .pdf formatu, bet ir kitais, duomenų analizei tinkamais formatais (šiuo metu derinama su Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos kūrėjais), kad tokią analizę galėtų atlikti ne tik VRK, bet ir visi VRK interneto svetainės lankytojai.

Rengiant modelį, šių metų gegužės ir birželio mėnesiais VRK buvo organizuotas viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų, konkrečiau – Lietuvoje veikiančių televizijos transliuotojų, apklausa raštu turint tikslą gauti informaciją apie taikomus įkainius komercinei reklamai televizininiais kanalais.

Apklausoje dalyvavo tiek nacionalinės, tiek regioninės televizijos, iš viso – 28 transliuotojai, įskaitant nacionalinį transliuotoją – Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, bei didžiuosius komercinius kanalus: LNK grupę – LNK, BTV, InfoTV, TV1 kanalus ir TV3 grupę – TV3, TV6 ir TV8 kanalus. Pastarieji komerciniai transliuotojai taiko suvienodintą reklamos kainyną visuose grupę sudarančiuose kanaluose.

Kaip minėta, dalis transliuotojų nepateikė komercinei reklamai taikomų įkainių, todėl modelyje pateikiama komercinės ir politinės reklamos įkainių analizė ne visa apimtimi atspindi atskirų transliuotojų reklamos įkainių formavimo politiką. VRK informacijos apie komercinę reklamą nepateikė Aukštaitijos RTR, Jonavos kabelinė TV, Kupiškėnų studija, PTV (Peršėkės TV –

Alytaus rajonas), Raseinių krašto televizija, UAB „Eteris“ – iš viso 6 televizijos paslaugą teikiantys juridiniai asmenys. Taip pat komercinės reklamos įkainių nepateikė nacionalinis transliuotojas – LRT ir UAB „Televizijos komunikacijos“, nes šiuose kanaluose komercinė reklama nėra transliuojama. Pažymėtina, kad TV3 grupės ir Balticum TV kanaluose taikomi komercinės reklamos įkainiai maža apimtimi koreliuoja su politinės reklamos įvairove bei įkainiais, todėl laikytini statistiškai nepatikimais ir modelyje nėra įtraukti. Taigi modelyje iš esmės analizuota 18 transliuotojų pateikta informacija. Tai sudaro 64 procentus visų apklaustųjų. Tyrimui pateikti reklamos įkainiai skirstomi į 2 grupes: pagal trukmę – sekundės arba minutės įkainis; nustatyto formato įkainis.

1. Politinės ir komercinės reklamos sekundės įkainis. Tyrimas parodė, kad analizuotų transliuotojų bendras vidutinis politinės reklamos sekundės įkainis siekia 7,01 euro, kai bendras vidutinis komercinės reklamos sekundės įkainis yra 8,83 euro. Ta pati įkainių tendencija stebima ir tarp regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu veikiančių transliuotojų. Didžiojoje Lietuvos teritorijos dalyje matomų transliuotojų – LNK grupės kanaluose, Lietuvos ryto televizijos kanale vidutinis politinės reklamos sekundės įkainis siekia 13,84 euro, kai vidutinis komercinės reklamos sekundės įkainis daugiau kaip 2 kartus didesnis ir sudaro 28,32 euro/1 sek. Akivaizdu, kad didesnę rinkos dalį užimantys transliuotojai pastebimai, net 2,05 karto, brangiau įkainuoja komercinę reklamą. Tiek politinės, tiek komercinės reklamos sekundė akivaizdžiai pigiau kainuoja pas regioninius transliuotojus, t.y. atitinkamai sudaro 3,03 euro ir 3,1 euro. Priešingai didiesiems rinkos dalyviams, regioninių transliuotojų politinės ir komercinės reklamos įkainių skirtumai nežymūs.

Išvada: bendras vidutinis komercinės reklamos įkainis už sekundę eterio yra 1,26 karto didesnis už politinei reklamai taikomą įkainį. Regioniniu lygmeniu veikiančių transliuotojų įkainiai už 1 sekundę eterio politinei ar komercinei reklamai skiriasi nežymiai ir išlieka tendencija už politinės reklamos sekundę mokėti mažiau. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog šie skirtumai akivaizdūs didžiųjų transliuotojų reklamoje: politikai už 1 sekundę eterio moka 2 kartus pigiau nei verslo atstovai. Šis kainų skirtumas gali susidaryti ir dėl to, kad Įstatymas nustato trumpiausią politinės reklamos siužeto trukmę (30 sek.), komercinė reklama gali būti ir trumpesnė.

2. Politinės ir komercinės reklamos minutės įkainis. Tyrimas parodė, kad analizuotų transliuotojų bendras vidutinis politinės reklamos minutės įkainis siekia 74,86 euro, kai bendras vidutinis komercinės reklamos minutės įkainis yra 53,78 euro. Pažymėtina, kad minutės įkainį tiek komercinei, tiek politinei reklamai taiko regioniniai transliuotojai. Šis reklamos įkainių formatas retai

<p><i>taikomas didžiųjų transliuotojų, todėl negalima palyginamoji analizė tarp regioninių ir Lietuvos mastu veikiančių transliuotojų.</i></p> <p><i><u>Išvada:</u> bendras vidutinis politinės reklamos įkainis už minutę eterio yra 1,39 karto didesnis nei komercinei reklamai taikomas įkainis.</i></p> <p><i>3. <u>Politinės ir komercinės reklamos nustatyto formato įkainis.</u> Tyrimas parodė, kad analizuotų transliuotojų bendras vidutinis politinės reklamos fiksuotas įkainis siekia 531,21 euro, kai bendras vidutinis komercinės reklamos fiksuotas įkainis yra 693,92 euro. Pažymėtina, kad fiksuotą įkainį tiek komercinei, tiek politinei reklamai taiko regioniniai transliuotojai. Šis reklamos įkainių formatas retai taikomas didžiųjų transliuotojų, todėl negalima palyginamoji analizė tarp regioninių ir Lietuvos mastu veikiančių transliuotojų.</i></p> <p><i><u>Išvada:</u> bendras vidutinis fiksuotas komercinės reklamos įkainis yra 1,31 karto didesnis už politinei reklamai taikomą įkainį.</i></p> <p><i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi per nustatytą terminą.</i></p>					
18.	Informacijos apie politinių partijų, politikų, kitų subjektų steigiamas visuomenines organizacijas, organizuojamus renginius ir pan. rinkimas ir analizė	Darbo grupė	Kiekvienos politinės kampanijos, kaip ją apibrėžia Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas, laikotarpiu	Tokio pobūdžio informacija yra reikalinga siekiant išsiaiškinti rinkėjų papirkimo atvejus, o tam tikrais atvejais – ir finansavimo per trečiuosius asmenis atvejus. Tai ir prevencinė priemonė tuo požiūriu, kad politinės partijos ir kiti subjektai, žinodami, kad yra atliekama stebėseną šiuo aspektu, vengs neteisėtai elgtis.	Nustatytų rinkėjų papirkimo atvejų skaičius, lyginant su praėjusiais rinkimais
<p><i>Informacija buvo renkama atliekant stebėseną bei analizuojant kitais kanalais (įskaitant anoniminius) gaunamą informaciją.</i></p>					

2012 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu buvo tiriami 9 galimi rinkėjų papirkimo pagal Seimo rinkimų įstatymą atvejai – 3 iš jų buvo pripažinti šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimu²¹.

2016 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu buvo tiriami 26 galimi rinkėjų papirkimo pagal Seimo rinkimų įstatymą atvejai – 4 iš jų buvo pripažinti šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimu²².

Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimti per nustatytą terminą.

19.	Organizuoti kitų rinkimų (referendumų) komisijų narių susitikimus su policijos ir prokuratūros atstovais	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius, policijos generalinio komisaro įgalioti policijos pareigūnai, generalinio prokuroro įgalioti prokurorai / darbuotojai	Likus ne mažiau kaip 2 savaitėms iki rinkimų dienos	Tokio pobūdžio šių asmenų švietimas ne tik dar labiau sustiprins jų antikorupcinį imunitetą, bet ir tarnaus kaip prevencinė priemonė kovoje su rinkėjų papirkimu / jų balsų pirkimu, taip pat kitais pažeidimais, paprastai padaromais balsavimo metu. Be to, sustiprės rinkimų (referendumų) komisijų narių vaidmuo išaiškinant padarytus tokio pobūdžio pažeidimus.	Pažeidimų, padarytų balsavimo metu atitinkamoje rinkimų apylinkėje (apygardoje) skaičius: padarytų pažeidimų skaičiaus mažėjimas, išaiškintų pažeidimų skaičiaus didėjimas, lyginant su praėjusiais rinkimais
<i>Policijos departamento prie vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos kriminalinės policijos biuro, Generalinės prokuratūros ir VRK</i>					

²¹ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/sprendimai-del-draudimo-papirkti-rinkejus-2012>>.

²² Žr.: VRK 2016 m. gegužės 26 d. sprendimą Nr. Sp-64 // prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/77c2ec20266e11e6a222b0cd86c2adfc>>; VRK 2016 m. rugsėjo 14 d. sprendimą Nr. Sp-199 // prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8d1b0de27c0511e6a0f68fd135e6f40c>>; VRK 2016 m. rugsėjo 28 d. sprendimą Nr. Sp-216 // prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dc990c0086e111e6a0f68fd135e6f40c>>; VRK 2016 m. spalio 3 d. sprendimą Nr. Sp-229 // prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/28fc54008b1811e6a0f68fd135e6f40c>>.

atsakingi pareigūnai ir darbuotojai Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Kauno ir Vilniaus apskrityse organizavo visų apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų ir jų padalinių pareigūnų, atsakingų už rinkimų organizavimą, bei apygardos rinkimų komisijų narių mokymus veiklos organizavimo, rinkėjų papirkimo ir išorinės politinės reklamos pažeidimų tyrimo temomis.

Dalyvauti mokymuose buvo kviečiami į pranešimus apie nusikalstamas veikas reaguojantys pareigūnai, jų vadovai bei ikiteisminį tyrimą atliekančių padalinių vadovai, taip pat vienas narys iš apygardos rinkimų komisijos – komisijos pirmininkas, politinės reklamos stebėsenos grupės ar rinkėjų papirkimo tyrimo grupės vadovas).

Mokymai vyko:

Klaipėdos apskrityje – 2016 m. rugsėjo 6 d.;

Šiaulių apskrityje – 2016 m. rugsėjo 8 d.;

Panevėžio apskrityje – 2016 m. rugsėjo 13 d.;

Kauno apskrityje – 2016 m. rugsėjo 15 d.;

Vilniaus apskrityje – 2016 m. rugsėjo 19 d.

Mokymų trukmė – 2 val.

2012 m. Seimo rinkimų metu²³:

- *policija iš viso užregistravo 507 pranešimus apie galimai padarytus teisės pažeidimus;*
- *didžioji dalis, t. y. 466 (91,9 proc.) pranešimas, nepasitvirtino;*
- *remiantis gautais pranešimais, buvo pradėtas 41 tyrimas:*
 - *32 (6,3 proc.) ikiteisminio tyrimo bylos (3 – pagal BK 154 straipsnį, 24 – pagal BK 172 straipsnį, 3 – pagal BK 173 straipsnį, 1 – pagal BK 178 straipsnį, 1 – pagal BK 187 straipsnį);*
 - *9 (1,8 proc.) administracinių teisės pažeidimų bylos.*
- *šiuo metu:*
 - *nutrauktas 21 ikiteisminis tyrimas (17 – pagal BK 172 straipsnį, 2 – pagal BK 154 straipsnį, 2 – pagal BK 173 straipsnį);*
 - *sustabdyti 4 ikiteisminiai tyrimai (1 – pagal BK 172 straipsnį, 1 – pagal BK 187 straipsnį, 1 – pagal BK 178 straipsnį, 1 – pagal BK 173 straipsnį);*
 - *išsiųsti į teismą 7 ikiteisminiai tyrimai (6 – pagal BK 172 straipsnį, 1 – pagal BK 154 straipsnį).*
- *VRK 2012 m. spalio 21 d. sprendimu Nr. Sp-313 dėl vykdyto rinkėjų papirkinėjimo Seimo rinkimų rezultatus Zarasų–Visagino rinkimų apygardoje Nr. 52 pripažino negaliojančiais;*
- *Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – KT) 2012 m. spalio 26 d. išvadoje pripažino, kad VRK 2012 m. spalio 21 d. sprendimu Nr. Sp-313 nepažeidė Seimo rinkimų įstatymo;*
- *KT 2012 m. lapkričio 10 d. išvadoje pripažino, kad 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321, kuriuo buvo patvirtinti*

²³ Statistinius duomenis pateikė Lietuvos kriminalinės policijos biuras.

galutiniai rinkimų rezultatai, prieštaravo Seimo rinkimų įstatymui:

- *tiek, kiek juo, nustatant Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles, nuspręsta galutinėje Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilėje įrašyti Živilę Pinskiuviene (Nr. 10), Jolantą Gaudutienę (Nr. 17), Joną Pinskų (Nr. 22), Vytautą Gričių (Nr. 35), Viačeslav Ždanovič (Nr. 48), buvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalis, 90 straipsnis;*
- *tiek, kiek juo nustatyta, kad Jolanta Gaudutienė, Jonas Pinskus, Živilė Pinskiuvienė išrinkti į Seimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje pagal Darbo partijos kandidatų sąrašą, buvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalis, 90 straipsnis;*
- *kiek jais Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, buvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio 1 dalis, 91 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 2 dalis.*

2016 m. Seimo rinkimų metu²⁴:

- *policija iš viso gavo 212 pranešimų apie galimai padarytus teisės pažeidimus;*
- *didžioji dalis, t. y. 182 (85,9 proc.) pranešimai, nepasitvirtino;*
- *remiantis gautais pranešimais, buvo pradėta 30 tyrimų:*
 - *20 (9,4 proc.) ikiteisminio tyrimo bylų (10 – pagal BK 172 straipsnį, 2 – pagal BK 187 straipsnį, 1 – pagal BK 284 straipsnį, 6 – pagal BK 154 straipsnį, 1 pagal BK 178 straipsnį);*
 - *10 (4,7 proc.) administracinių teisės pažeidimų bylų.*
- *šiuo metu:*
 - *atliekami 4 ikiteisminiai tyrimai²⁵ (3 – pagal BK 172 straipsnį, 1 – pagal BK 154 straipsnį);*
 - *nutraukti 6 ikiteisminiai tyrimai (3 – pagal BK 172 straipsnį (tęsimas pagal BK 300 straipsnį), 3 – pagal BK 154 straipsnį);*
 - *sustabdyti 7 ikiteisminiai tyrimai (1 – pagal BK 172 straipsnį, 2 – pagal BK 154 straipsnį, 2 – pagal BK 187 straipsnį, 1 – pagal BK 178 straipsnį, 1 – pagal BK 284 straipsnį);*
 - *išsiųstas į teismą dėl baudžiamosios bylos užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu 1 ikiteisminis tyrimas (pagal BK 172 straipsnį).*
- *VRK 2016 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. Sp-269 dėl vykdyto rinkėjų balsų pirkimo buvo panaikinta Partijos Tvarka ir teisingumas vienmandatėje Šilutės rinkimų apygardoje Nr. 32 iškelto kandidato Kęsto Komsio registracija po rinkimų dienos ir už šį kandidatą paduoti balsai pripažinti negaliojančiais;*
- *VRK sprendimai dėl 2016 m. Seimo rinkimų teisės aktų nustatyta tvarka KT nebuvo skundžiami.*

²⁴ Statistinius duomenis pateikė Lietuvos kriminalinės policijos biuras.

²⁵ Vienas iš jų buvo pradėtas kaip trys atskiri ikiteisminiai tyrimai, kurie vėliau buvo sujungti į vieną ikiteisminį tyrimą.

	<i>Vertinimas: priemonė įgyvendinta visa apimtimi per nustatytą terminą.</i>				
20.	Teisės aktuose numatytų poveikio priemonių taikymo nustačius teisės pažeidimus praktikos peržiūra	VRK nariai, kitų rinkimų komisijų nariai	Nustačius pažeidimus	Principingas už nustatytus teisės pažeidimus teisės aktuose numatytų poveikio priemonių taikymas sudarys sąlygas bendrajai ir specialiajai prevencijai, turės teigiamos įtakos visuomenės nuomonei dėl atsakomybės išvengiamumo politinių partijų veiklos, rinkimų ir politinių kampanijų finansavimo srityse	Nustatytų pažeidimų ir pritaikytų poveikio priemonių santykio pokytis, lyginant su praėjusiu analogišku laikotarpiu
<p><i>VRK priėmė iš viso 9 sprendimus dėl 2012 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos sleistos informacijos (ne)pripažinimo paslėpta politine reklama: visais jais atitinkama informacija buvo pripažinta palėpta politine reklama.</i></p> <p><i>2012 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu buvo tiriami 9 galimi rinkėjų papirkimo pagal Seimo rinkimų įstatymą atvejai – 3 iš jų buvo pripažinti šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimu.</i></p> <p><i>Dėl pažeidimų, padarytų per 2012 m. Seimo rinkimų politinę kampaniją, buvo surašyti 2 administracinių teisės pažeidimų protokolai:</i></p> <p><i>– pagal ATPK 207² straipsnio 1 dalį.</i></p> <p><i>VRK priėmė iš viso 19 sprendimų dėl 2016 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos sleistos informacijos (ne)pripažinimo paslėpta politine reklama: 7 iš jų atitinkama informacija buvo pripažinta palėpta politine reklama, 12 – ne²⁶.</i></p> <p><i>2016 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu buvo tiriami 26 galimi rinkėjų papirkimo pagal Seimo rinkimų įstatymą atvejai –</i></p>					

²⁶ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.vrk.lt/2016-seimo-vrk-sprendimai>>.

4 iš jų buvo pripažinti šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimu.

Dėl pažeidimų, padarytų per 2016 m. Seimo rinkimų politinę kampaniją, buvo surašyti 5 administracinių teisės pažeidimų protokolai:

- vienas pagal ATPK 207² straipsnio 3 dalį;*
- keturi pagal ATPK 207⁹ straipsnio 1 dalį.*

Pažymėtina, kad dėl pažeidimų, galimai padarytų 2016 m. Seimo rinkimų kampanijos metu, dar ne visi tyrimai yra baigti.

APIBENDRINIMAS PAGAL TARPINIO REZULTATO KIEKYBINIUS KRITERIJUS

Iš keturiolikos (14) Rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2016–2017 metų programos įgyvendinimo priemonių 2016–2017 metų plane 2016 m. numatytų įgyvendinti priemonių visa apimtimi buvo įgyvendinta dešimt (10) priemonių, keturios (4) – iš dalies įgyvendintos (arba kitaip – įgyvendintos jas modifikavus). Pažymėtina, kad tam tikrais atvejais priemonės buvo įgyvendintos platesne apimtimi, nei buvo numatyta plane (kaip antai 5, 10, 13, 16 punktuose numatytos priemonės).

Galima sakyti, kad 13 priemonių buvo įgyvendintos per nustatytą terminą: trim atvejais (6, 12 ir 15 punktuose numatytos priemonės) priemonės buvo įgyvendintos nežymiai pažeidus terminą, tačiau jų efektyvumui tai neturėjo jokios įtakos. Viena priemonė (16 punkte numatyta priemonė) buvo įgyvendinta pažeidus nustatytą terminą.

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas

Zenonas Vaigauskas